

2021-12-09

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: ju.L3@regeringskansliet.se

Remissvar över Ds 2021:30 Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (Ju2021/03517)

Bonus Copyright Access väljer att begränsa sitt yttrande till nedanstående förslag. Bonus Copyright Access medlemsorganisationer kan var för sig eller tillsammans med andra komma att yttra sig över promemorian.

5 Nya inskränkningar i upphovsrätten

5.1 Allmänna utgångspunkter

Bonus Copyright Access delar promemorians bedömning att det finns anledning att se över upphovsrättslagens regler om inskränkningar. Bonus Copyright Access avser att återkomma med synpunkter på behovet inför en sådan översyn men vill redan nu framföra följande.

Bonus Copyright Access är av principiella skäl som regel emot inskränkningar eftersom sådana har avgörande inverkan på rättighetshavarnas verksamheter. Rättighetshavarna ska kunna tillgodogöra sig alla utnyttjanden av deras verk och andra skyddade alster som har ekonomisk betydelse. Yrkesmässigt eller systematiskt utnyttjande av verk och andra skyddade alster ska medföra ersättning till deras rättighetshavare.

Bonus Copyright Access är särskilt emot sådana inskränkningar som kan komplicera existerande och framtida avtals- och klareringsverksamhet. Det är därför av stor vikt att en översyn av inskränkingsbestämmelserna inte leder till en negativ inverkan på de avtal som träffas med avtalslicensverkan. Avtalslicenslösningar är att föredra framför inskränkningar eftersom de är mer flexibla och ändamålsenliga och därför snabbare och effektivare kan ge användare tillgång till verk och andra skyddade alster. Detta förhållande gäller särskilt i en digital och snabbt föränderlig värld.

Möjligheten att införa inskränkningar bör därför användas mycket restriktivt och inte göras för att tillgodose det allmännas eller enskildas ekonomiska intressen. När inskränkningar ändå anses nödvändiga bör lagstiftaren välja de för rättighetshavarna minst ingripande åtgärderna. Inskränkningarna måste vara

begränsade och tydligt preciserade samt naturligtvis alltid prövas mot det så kallade trestegstestet.

5.3 Användning av verk vid undervisning

Vilka rättigheter och användare ska omfattas av inskränkningen?

Bonus Copyright Access har inga invändningar mot promemorians slutsatser.

Vilken rätt till användning ska inskränkningen medföra?

Artikel 5 i direktivet omfattar endast digital användning. Mot bakgrund av vad som anförts ovan under rubriken *5.1 Allmänna utgångspunkter* avstyrker Bonus Copyright Access förslaget att inskränkningen vid genomförandet av direktivet utökas till att omfatta även analog användning.

Hur ska användningen begränsas?

Bonus Copyright Access förordar att den snäva användning som avses rymmas inom inskränkningen tydligare kommer till uttryck i lagtexten.

Vilka ytterligare villkor ska gälla för användningen?

Bonus Copyright Access har inga invändningar mot promemorians slutsatser.

Avtalslicensordningen bör inte påverkas av den nya inskränkningen

Bonus Copyright Access tillstyrker förslaget att inskränkningen inte ska vara tillämplig i den utsträckning det är möjligt att teckna ett avtal som har avtalslicensverkan beträffande sådan användning som omfattas av inskränkningen.

Avtal med avtalslicensverkan kan endast tecknas för offentliggjorda verk. Mot bakgrund av vad som anförts ovan under rubriken *5.1 Allmänna utgångspunkter* avstyrker Bonus Copyright Access att den föreslagna inskränkningen träffar även icke offentliggjorda verk och förordar att inskränkningens tillämpningsområde begränsas till användning av offentliggjorda verk.

Med anledning av vad som står i andra stycket på sidan 75 i promemorian (“...den organisation som ingår avtalen.”) vill vi poängtera att Bonus Copyright Access inte är part i de avtal som ingås. Det är i stället medlemsorganisationerna i Bonus Copyright Access som var och en på sitt område utlöser avtalslicenserna och därför är parter i avtalen. För undvikande av missförstånd om detta juridiska förhållande ser vi därför gärna att texten formuleras om i den kommande propositionen. Information om hur den svenska avtalslicensordningen fungerar kommer dock självklart finnas framgent även på Bonus Copyright Access webbplats.

En ursprungslandsprincip för gränsöverskridande undervisning i säkra elektroniska miljöer

Bonus Copyright Access har inga invändningar mot promemorians slutsatser.

Rimlig kompensation

Bonus Copyright Access delar inte promemorians bedömning att införandet av en kompensationsordning skulle innebära administrativa bördor för de berörda användarna. En kompensationsordning skulle i stället stärka förutsättningarna för en fortsatt väl fungerande avtalslicensmarknad eftersom användarna då inte får ett incitament att i stället stödja sin användning på inskränkningen utan ersättning till rättighetshavarna. Mot bakgrund av det och vad som anförts ovan under rubriken *5.1 Allmänna utgångspunkter* avstyrker Bonus Copyright Access förslaget att det inte ska införas någon särskild rätt till kompensation utan förordar att rättighetshavarna ska få rimlig kompensation för den användning som kan ske med stöd av inskränkningen.

6 Kulturarvsinstitutioners användning av verk som inte finns i handeln

Bonus Copyright Access delar promemorians bedömning att direktivets benämning *utgångna verk* är mindre lyckad och tillstyrker förslaget att i stället använda benämningen *verk som inte finns i handeln*.

7 Avtalslicenser

Bonus Copyright Access tillstyrker förslaget.

10 En ny rättighet för utgivare av presspublikationer

Bonus Copyright Access tillstyrker förslaget att endast en organisation som företräder ett flertal upphovsmän till i Sverige använda verk på området ska ha rätt att kräva in den lämpliga andel som upphovsmännen ska erhålla av de intäkter som utgivare av presspublikationer erhåller.

Bonus Copyright Access delar inte promemorians bedömning att det inte finns någon anledning att föreslå en ny särskild avtalslicens. Bonus Copyright Access vidhåller tvärtom den synpunkt som framfördes till Justitiedepartementet i e-brev den 22 november 2019, nämligen att det är lämpligt att för den nya utgivarätten införa en särskild avtalslicensbestämmelse.

Onlinetjänster som nyhetsaggregatorer och mediebevakning har typiskt sätt behov av breda och heltäckande licenser eftersom stora mängder, inte på förhand specificerade, upphovsrättsligt skyddade verk och av närstående rättigheter skyddade alster används. De skulle därmed vara lämpliga områden att reglera genom en särskild bestämmelse om avtalslicens. En sådan bestämmelse skulle ge leverantörer av informationssamhällets tjänster möjlighet att träffa avtal som får utsträckt verkan så att avtalen även omfattar rättighetshavare som inte är medlemmar i den avtalslutande organisationen. En särskild avtalslicensbestämmelse för den användning som avses i artikel 15 skulle på ett effektivt och balanserat sätt kunna tillfredsställa behovet av heltäckande licensavtal.

En särskild avtalslicensbestämmelse skulle underlätta vid förhandlingar mellan utgivare av presspublikationer och leverantörer av informationssamhällets tjänster (Google, Facebook, Twitter med flera). Bonus Copyright Access anser att det är oerhört viktigt att kunna hålla isär olika produkter, erbjudanden och paket vid förhandlingar. De utgivare av presspublikationer som så önskar kan alltid sälja eller köpa olika erbjudanden i samband med förhandlingar om den nya pressutgivarrätten eller i separata förhandlingar. Det finns indikationer från andra marknader att leverantörer av informationssamhällets tjänster gärna för in andra tjänster i förhandlingarna vilket kraftigt försvårar värdering samt också riskerar att försvaga den nya rättigheten.

En särskild avtalslicensbestämmelse skulle göra det lättare att kalla till och genomföra förhandlingar. Den skulle också på ett tydligt sätt visa att lagstiftaren anser att detta är en viktig och påtaglig ny rättighet.

För det fall rättighetshavarna finner det lämpligt är Bonus Copyright Access och relevanta medlemsorganisationer beredda att hantera den nya närstående rättigheten för utgivare av presspublikationer samt upphovsmännens lämpliga andel av de intäkter som utgivarna får för utnyttjanden.

12 Upphovsrättsligt ansvar för vissa leverantörer av onlinetjänster

Bonus Copyright Access förordar att definitionen av delningstjänster motsvarar definitionen i direktivet. Det är viktigt att inte ytterligare tjänster undantas från de nya ansvarsreglerna. Skrivningar som begränsar tillämpningen av bestämmelserna till enbart de marknadsdominerande, globala tjänsterna bör strykas. Det bör också tydliggöras att även *potentiellt* konkurrerande tjänster ska omfattas och inte enbart tjänster som existerar idag.

Bonus Copyright Access anser att livesändningar ska träffas av bestämmelserna. Enligt promemorians förslag omfattas inte livesändningar av de nya ansvarsreglerna. Livesändningar fyller en allt viktigare roll på innehållsmarknaden och bör inte särregleras. I den politiska processen kring artikel 17 behandlades inte heller livesändningar som en särskild innehållskategori. Det är därför svårt att förstå varför livesändningar inte omfattas i förslaget.

Mot bakgrund av EU-domstolens avgörande i Youtube-målet blir det ännu viktigare att många delningstjänster omfattas av de nya ansvarsreglerna och att även livesändningar inkluderas. Det finns annars en risk att delningstjänster förändrar sina affärsmodeller och försöker använda kryphål i lagen för att undvika ansvar och inte erlagga skälig ersättning till rättighetshavare.